

Obliczanie wielkości dysproporcji pomiędzy państwami o różnych poziomach PKB

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film samouczek](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Obliczanie wielkości dysproporcji pomiędzy państwami o różnych poziomach PKB

Źródło: dostępny w internecie: Zdjęcie autorstwa Lukas z Pexels, domena publiczna.

Produkt Krajowy Brutto (PKB) to jeden z najbardziej podstawowych mierników pozwalających na określenie wzrostu gospodarczego w wybranym kraju. PKB pozwala pogrupować państwa na nisko, średnio i wysoko rozwinięte. Im mniejsza wartość tego miernika, tym dany kraj jest uboższy. Aby jednak scharakteryzować przedziały dla konkretnych grup, należy najpierw obliczyć dysproporcje pomiędzy wartościami PKB dla różnych obszarów. W tym celu pod uwagę bierze się różne czynniki składające się na finalny wynik produktu krajowego brutto.

Twoje cele

- Obliczysz różnicę pomiędzy wartościami PKB dla wybranych krajów.
- Scharakteryzujesz możliwe przyczyny występowania dysproporcji.
- Ocenisz strukturę PKB Polski na tle innych krajów.

Przeczytaj

Rozwój społeczno-gospodarczy na świecie wpływa na poziom życia ludności zamieszkującej określone państwo. W krajach wysoko rozwiniętych istnieje zwykle swobodny i szeroki dostęp do wielu dóbr i usług, ale również tam występują dysproporcje społeczne. Wiele ludzi na świecie żyje w skrajnej nędzy. Istnieje sporo czynników, które wpływają na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Dzieli się je na:

Od lat jednym z najbiedniejszych krajów jest Burundi. Państwo to ma najmniejsze PKB na osobę na świecie.

Źródło: dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/>, licencja: CC BY 2.0.

Podział państw ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego jest trudny, ponieważ nie ma wskaźników pozwalających odzwierciedlić rzeczywiste sytuacje w krajach, jak np. sytuacja społeczno-ekonomiczna ludności zamieszkującej określony obszar lub region (np. liczba osób przypadająca na jednego lekarza).

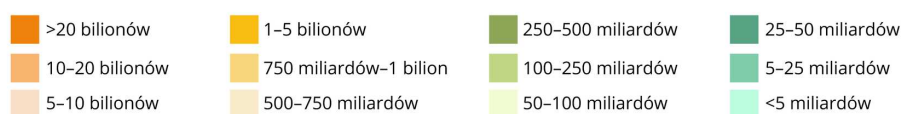
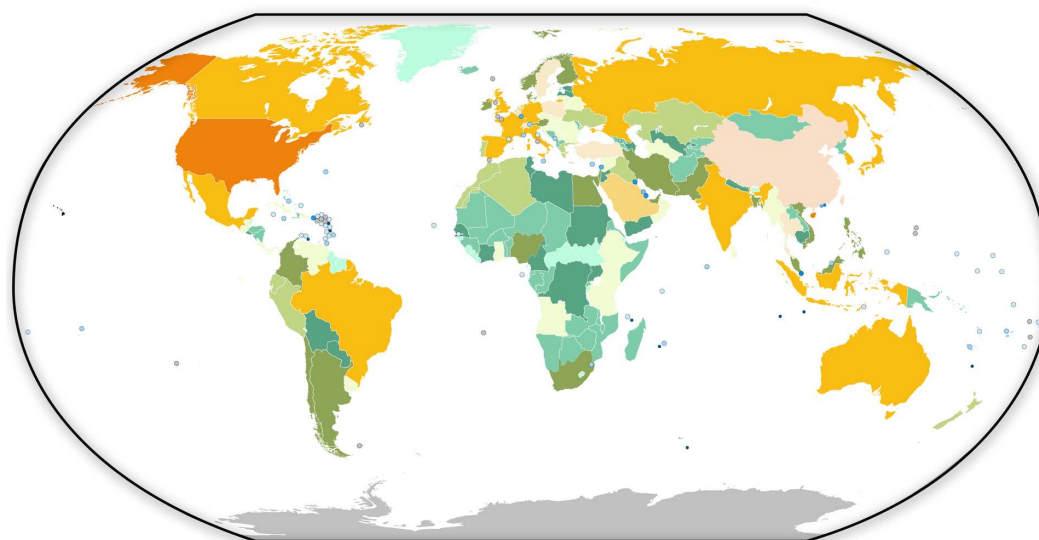
[Produkt Krajowy Brutto](#) (w skrócie PKB) wyliczany jest w dolarach USA na jednego mieszkańca, a jego wartość uzależniona jest od kursu waluty danego kraju w stosunku do dolara. Jeżeli kurs jest zawyżony, to PKB ma niższą wartość. Porównując PKB,

otrzymujemy poziom wzrostu gospodarczego. PKB jest to wartość wyprodukowanych na terytorium państwa usług niematerialnych i dóbr materialnych, które są pomniejszone o koszty materialne i koszty zakupu usług obcych niematerialnych. Wskaźnik PKB nie uwzględnia wartości dóbr i usług, które zostały wyprodukowane i nie zostały zarejestrowane z uwagi na unikanie podatków (tzw. szara strefa), skutków ubocznych (np. degradacja środowiska), wartości codziennej pracy (np. w gospodarstwach domowych) czy czasu wolnego. Wyżej wymienione elementy, które nie znajdują się we wskaźniku PKB, są pomijane ze względu na ich niemierzalny charakter oraz specyfikę.

PKB na świecie w wybranych państwach (w mln USD)					
Poz.	Państwo	PKB nominalne w 2018 r.	Poz.	Państwo	PKB nominalne w 2018 r.
-	Świat	84 929 508	21	Tajwan	589 906
1	Stany Zjednoczone	20 580 250	22	Polska	585 816
2	Chiny	13 368 073	23	Szwecja	556 073
3	Japonia	4 971 767	24	Belgia	532 268
4	Niemcy	3 951 340	25	Argentyna	519 486
5	Wielka Brytania	2 828 833	26	Tajlandia	504 928
6	Francja	2 780 152	27	Austria	456 166
7	Indie	2 718 732	28	Iran	446 105
8	Włochy	2 075 856	29	Norwegia	434 167
9	Brazylia	1 867 818	30	Zjednoczone Emiraty Arabskie	414 179
10	Korea Poł.	1 720 489	180	Samoa	862
11	Kanada	1 712 479	181	Saint Vincent i Grenadyny	811
12	Rosja	1 657 290	182	Dominikana	533

PKB na świecie w wybranych państwach (w mln USD)

13	Hiszpania	1 427 533	183	Tonga	488
14	Australia	1 420 045	184	Wyspy Świętego Tomasza i Księżycy	423
15	Meksyk	1 222 053	185	Mikronezja	372
16	Indonezja	1 022 454	186	Palau	284
17	Holandia	914 519	187	Wyspy Marshalla	214
18	Arabia Saud.	786 522	188	Kiribati	189
19	Turcja	771 274	189	Nauru	112
20	Szwajcaria	705 546	190	Tuvalu	42

PKB na świecie w 2019 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

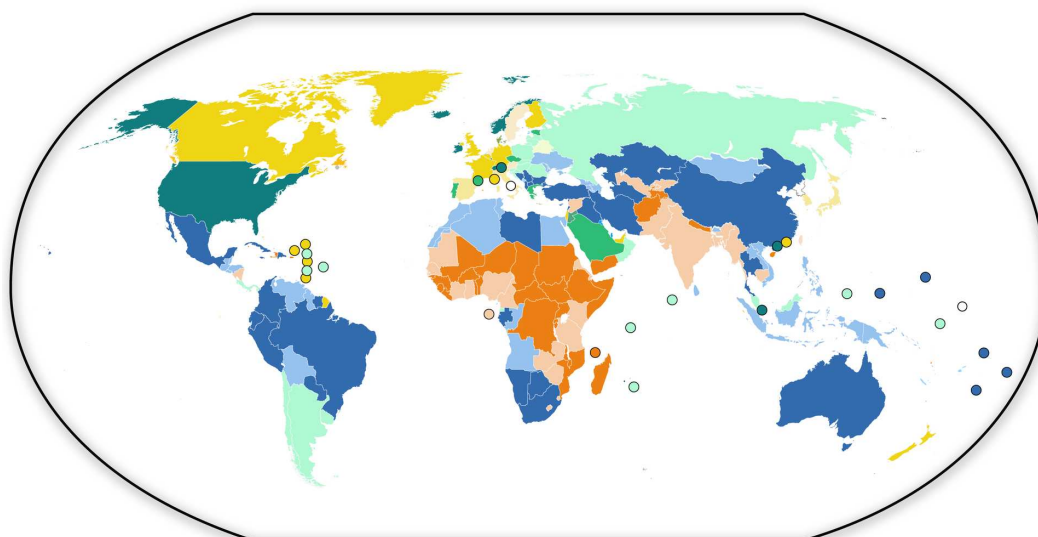
Jednym z najczęściej stosowanych wskaźników związanych z PKB jest przeliczenie na jednego mieszkańca. Wadą tego kryterium jest fakt, iż w krajach arabskich wysoki wskaźnik PKB na osobę nie oznacza wysokiego poziomu życia mieszkańców, ponieważ duże zyski pochodzące ze sprzedaży surowców trafiają do władców państw i nie mają wpływu na zwiększenie poziomu życia mieszkańców. Wskaźnik PKB na jedną osobę w przeliczeniu na dolary USD wyróżnia trzy grupy krajów:

- kraje wysoko rozwinięte gospodarczo - PKB > 15 000 USD/os.,
- kraje średnio rozwinięte gospodarczo - PKB 2 000-15 000 USD/os.,
- kraje słabo rozwinięte gospodarczo - PKB < 2 000 USD/os.

PKB na świecie w wybranych państwach (w mln USD) na 1 mieszkańca					
Poz.	Państwo	PKB nominalne w 2018 r.	Poz.	Państwo	PKB nominalne w 2018 r.
-	Świat	17 300	53	Palau	16 195
1	Luksemburg	115 536	54	Chile	15 902
2	Szwajcaria	83 162	55	Panama	15 643
3	Norwegia	81 550	56	Polska	15 426
4	Irlandia	78 335	57	Chorwacja	14 870
5	Islandia	74 515	58	Malediwy	14 571
6	Katar	70 379	59	Rumunia	12 270
7	Singapur	64 579	60	Kostaryka	12 039
8	Stany Zjednoczone	62 869	61	Argentyna	11 658
9	Dania	60 897	62	Rosja	11 289
10	Australia	56 420	180	Sierra Leone	539
11	Szwecja	54 356	181	Demokratyczna Republika Konga	496
12	Holandia	53 228	182	Mozambik	475
13	Austria	51 344	183	Madagaskar	459
14	Finlandia	49 738	184	Republika Środkowoafrykańska	449
15	San Marino	48 948	185	Niger	414
16	Niemcy	47 662	186	Sudan Południowy	353

PKB na świecie w wybranych państwach (w mln USD) na 1 mieszkańca

17	Belgia	46 696	187	Malawi	350
18	Kanada	46 290	188	Erytrea	332
19	Francja	42 953	189	Burundi	307
20	Wielka Brytania	42 530	190	Syria	-

PKB na jednego mieszkańca w 2018 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

Produkt Krajowy Brutto (PKB)

ekonomiczna wartość dóbr i usług nowo wytworzonych na terenie kraju w ciągu roku (Encyklopedia PWN)

Film samouczek

Zapoznaj się z poniższym filmem i wykonaj polecenie.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D2uTnnc7m>

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału - dotyczy obliczania wielkości dysproporcji pomiędzy państwami o różnych poziomach PKB - czym jest produkt krajowy brutto, PKB, na podstawie którego można określić rozwój gospodarczy państw.

Polecenie 1

Na wykresach przedstawiono strukturę pracujących na Filipinach, w Japonii, Malezji i Wietnamie według rodzajów działalności w 2017 roku. Wskaż poprawną kolejność państw, dla których przedstawiono w tabeli strukturę pracujących według rodzajów działalności. Jeśli napotkasz trudności, ćwiczenie rozpocznij od określenia poziomu rozwoju gospodarczego analizowanych państw na podstawie wartości wskaźnika PKB per capita.

- A) 1. Wietnam, 2. Japonia, 3. Filipiny, 4. Malezja
- B) 1. Japonia, 2. Malezja, 3. Filipiny, 4. Wietnam
- C) 1. Japonia, 2. Wietnam, 3. Filipiny, 4. Malezja
- D) 1. Malezja, 2. Japonia, 3. Filipiny, 3. Wietnam

Państwo nr 1. Struktura pracujących w % według rodzajów działalności. Na podstawie: Rocznik Statystyki Międzynarodowej, 2018.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania. Produkt krajowy brutto (PKB) jest to:

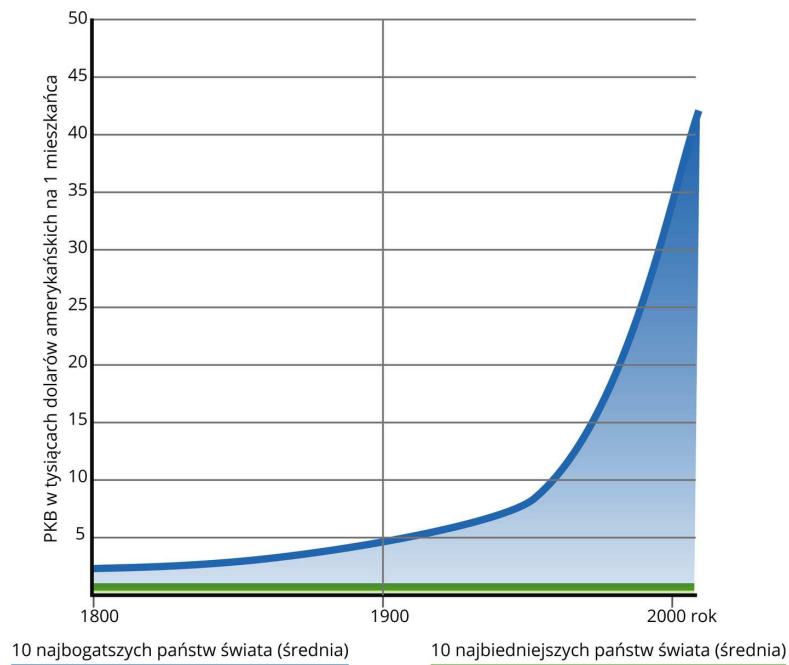
- wartość rynkowa wszystkich finalnych dóbr i usług wytworzonych w kraju pomniejszona o amortyzację, czyli wartość zużycia środków trwałych, np. maszyn do produkcji.
- wartość wytworzonych towarów i usług na terenie kraju skorygowana o saldo dochodów uzyskanych przez podmioty krajowe za granicą i podmioty zagraniczne w kraju.
- wartość wytworzonych towarów i usług na terenie kraju i skorygowana o saldo dochodów uzyskanych przez podmioty zagraniczne w kraju i pomniejszona o podatki pośrednie (np. VAT).
- wartość rynkowa wszystkich finalnych dóbr i usług wytworzonych w kraju, niezależnie od typu własności czynników produkcji (krajowej lub zagranicznej), w danym okresie.

Ćwiczenie 2

Analizując poniższy wykres, zaznacz ogólną tendencję zmian różnic pomiędzy najbogatszymi i najbiedniejszymi państwami na świecie.

- malejąca pod koniec XX wieku
- zmienna, zwłaszcza w XIX wieku
- cały czas stabilna
- wyraźnie rosnąca w XX wieku

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 3

Na podstawie danych oblicz wartość PKB per capita w hipotetycznym kraju. Liczba ludności [mln osób] = 120, PKB [mln USD] = 779 700.

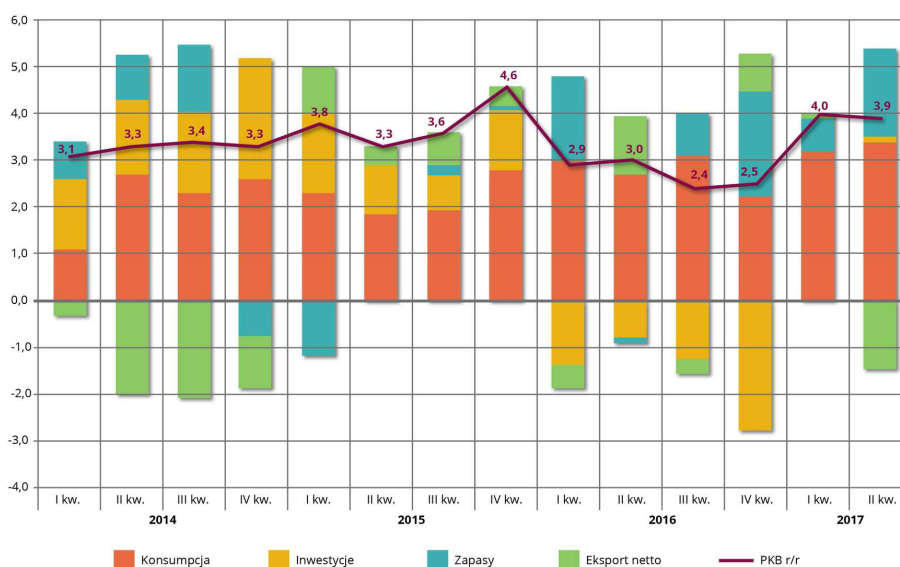
Ćwiczenie 4

PKB Brazylii w 2018 roku wyniosło 1 867 818 mln USD przy liczbie ludności 209,5 mln, a w Szwecji PKB sięgnęło 556 073 mln USD przy liczbie ludności 10,3 mln. Oceń poprawność podanych zdań.

Stwierdzenie	Prawda	Falsz
Wartość PKB na jednego mieszkańca była w 2018 roku większa w Szwecji.	☐	☐
Tylko na podstawie wielkości PKB można zaliczyć Brazylię do krajów wysoko rozwiniętych gospodarczo.	☐	☐
Szwecja, biorąc pod uwagę PKB per capita, należy do krajów średnio rozwiniętych gospodarczo.	☐	☐

Ćwiczenie 5

Poziom PKB w Polsce w latach 2014-2017 oraz jego wybrane elementy

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 6

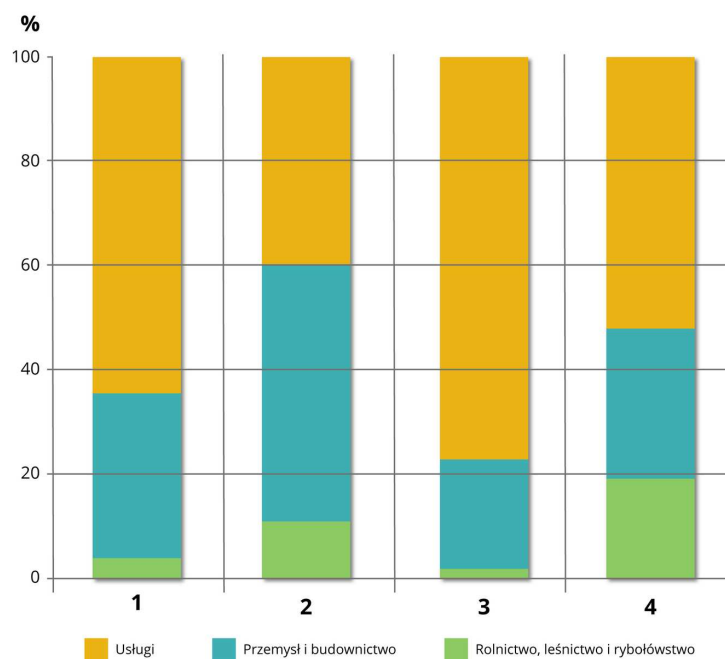
Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące udziału poszczególnych działów gospodarki w tworzeniu PKB państw 1, 2, 3, 4. Zaznacz cyfrę oznaczającą kraj najwyżej rozwinięty gospodarczo.

2

4

1

3

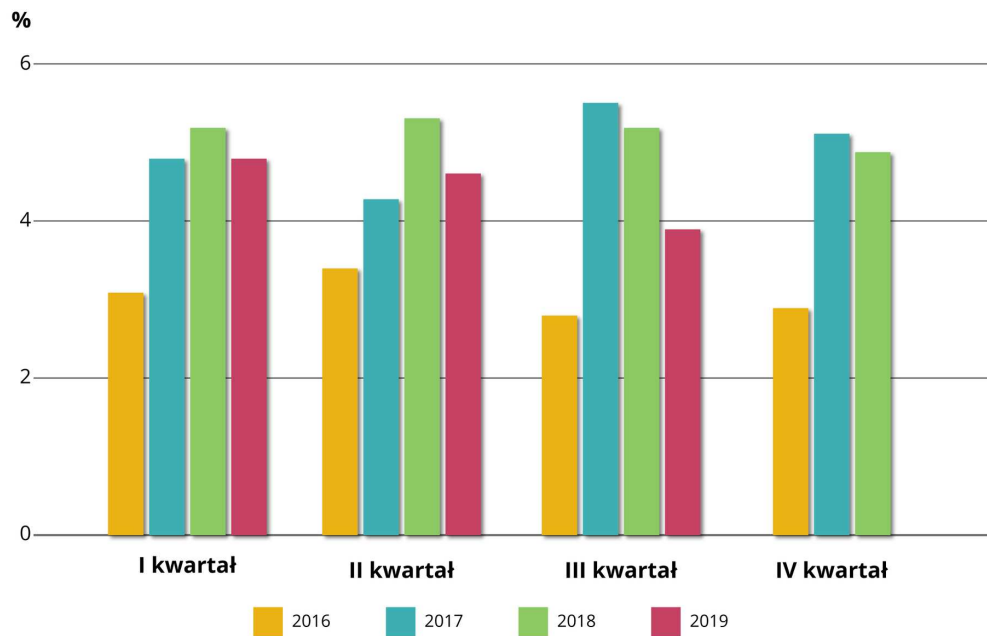

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 7

Przedstaw prognozę dynamiki wzrostu PKB w IV kwartale 2019 roku. Swoją prognozę uzasadnij.

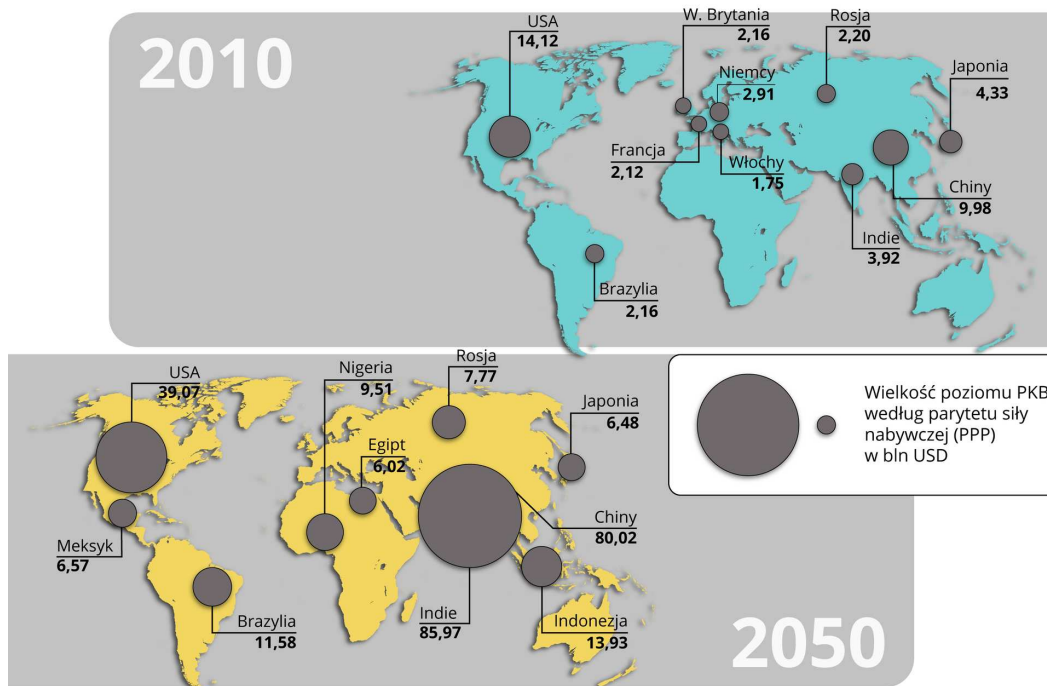

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

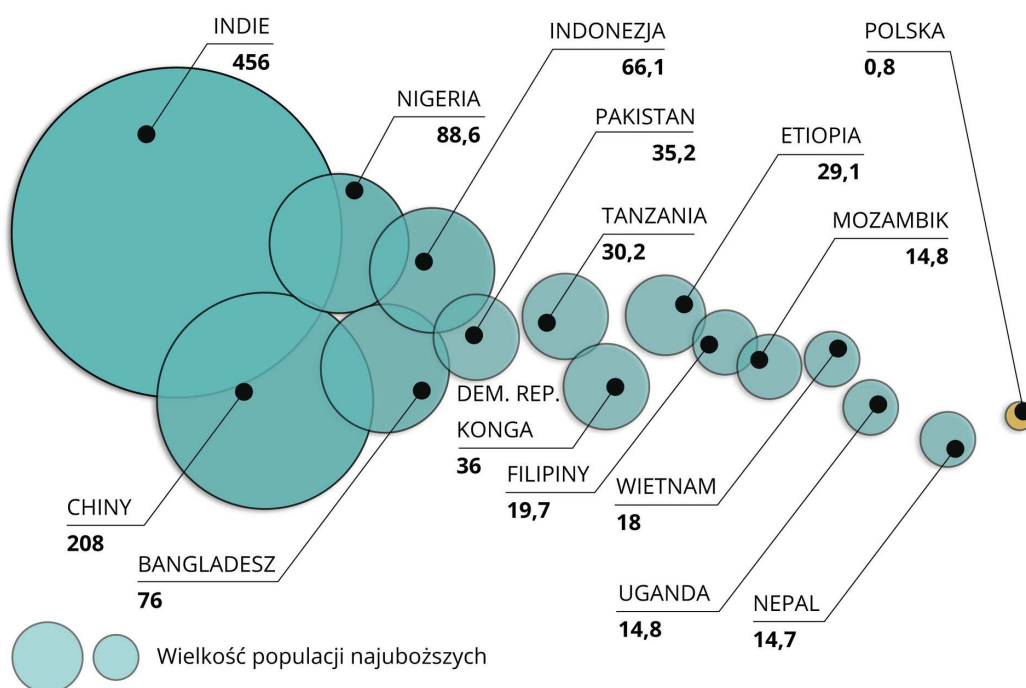
Ćwiczenie 8

Korzystając z podanych informacji, uzasadnij, że pogłębiająca się polaryzacja poziomu rozwoju i życia między krajami bogatymi i biednymi powoduje rozmycie różnic i problemy z klasyfikacją państw. Te problemy mają nasilić się do 2050 roku – trudno będzie mówić o „bogatej północy” i „biednym południu”.

Kraje o największym poziomie PKB według parytetu siły nabywczej (PPP) w bln USD

Kraje z największymi populacjami najuboższych (w mln)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 9

Korzystając z podanego tekstu źródłowego, wyjaśnij, dlaczego trudno jest dokonywać porównań poziomu gospodarki różnych krajów.

Chiny, USA i Unia Europejska odpowiadają za prawie połowę (48,7 proc.) światowego PKB” – wskazują eksperci Polskiego Instytutu Ekonomicznego, powołując się na najnowszy raport Banku Światowego. Eksperci PIE przyznają, że porównanie różnych gospodarek pod względem poziomu dochodów czy wydatków konsumpcyjnych jest utrudnione ze względu na różne waluty czy poziomy cen w poszczególnych krajach. „Przeliczanie walut narodowych po kursach rynkowych, celem na przykład uzyskania miary produkcji światowej w jednej walucie i obliczenia udziału w niej poszczególnych gospodarek, jest obciążone wpływem różnych czynników zakłócających” – zaznaczają.

Na kurs walutowy, poza fundamentalnymi czynnikami makroekonomicznymi, wpływają też czynniki mające charakter spekulacyjny, kształtowane przez zmieniające się oczekiwania instytucji-graczy na rynkach walutowych. PIE tłumaczy też, że porównywane kraje różnią się między sobą poziomami cen towarów, a zwłaszcza usług. W krajach mniej rozwiniętych ceny na ogół są znacznie niższe, co zniekształca rzeczywisty obraz poziomu życia i siły nabywczej gospodarstw domowych w porównaniach między poszczególnymi państwami. Zniekształcenia te eliminuje sztuczna jednostka walutowa, czyli standard siły nabywczej. Jak wyjaśniają, PKB Stanów Zjednoczonych mierzone kursem rynkowym wymiany jest o około 60 proc. wyższe od PKB Chin, podczas gdy w ujęciu PPS wielkość produkcji obydwu gospodarek jest na zbliżonym poziomie.

Źródło: *Dwa kraje i UE odpowiadają za prawie połowę światowego PKB*,
www.businessinsider.com.pl/finanse/makroekonomia, [dostęp online: 8.10.2020].

(PPS – PKB wyrażone w standardzie siły nabywczej)

Dla nauczyciela

Imię i nazwisko autora: Anna Ruszczyk

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Obliczanie wielkości dysproporcji pomiędzy państwami o różnych poziomach PKB.

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

PODSTAWA PROGRAMOWA

Zakres podstawowy:

VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, system kolonialny i jego rozpad, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm, podstawowe wskaźniki rozwoju.

Uczeń:

8) porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnym poziomie rozwoju gospodarczego oraz ocenia strukturę PKB Polski na tle innych krajów.

Kształowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- oblicza różnicę pomiędzy wartościami PKB dla wybranych krajów,
- charakteryzuje możliwe przyczyny występowania dysproporcji,
- ocenia strukturę PKB Polski na tle innych krajów.

Strategie nauczania: konektywizm, konstruktywizm

Metody nauczania: dyskusja, pogadanka, burza mózgów, metody operatywne (praca z filmem, z tekstem e-materiału), drzewo decyzyjne

Formy zajęć: praca indywidualna, praca grupowa, praca zbiorowa

Środki dydaktyczne: tablica interaktywna/monitor dotykowy/tablety, internet, e-materiał, mapa polityczna świata, podręcznik

Materiały pomocnicze

Ranking światowych gospodarek w 2019 r.,
www.inzynieria.com/budownictwo/rankingi/52442,najwieksze-gospodarki-swiata-2019
[dostęp online: 8.10.2020].

J. Barbag, *Geografia gospodarki świata*, WSiP, Warszawa 1984 (np. Rozdział X. Państwa i ich klasyfikacja; klasyfikacja państw w ujęciu już historycznym, 2 połowa wieku XX).

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Przypomnienie wiadomości dotyczących PKB – czym jest, w jaki sposób jest tworzone, przypomnienie działów gospodarki tworzących PKB (nauczyciel może wykorzystać wprowadzenie do tego tematu w e-materiale).
- Krótka dyskusja z burzą mózgów – w jaki sposób PKB różnicuje kraje?
- Przedstawienie tematu lekcji i jej celów.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel zapisuje na tablicy trzy grupy krajów zróżnicowanych pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego (nisko, średnio i wysoko rozwinięte).
- Następnie prosi o podanie cech charakterystycznych wskazanych państw. Zadaje uczniom pytanie, czy łatwo określić, do której grupy należy dany kraj.
- Przedstawienie czynników, które wpływają na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego – wykorzystanie tekstu e-materiału. Krótka dyskusja charakteryzująca wpływ tych czynników na poziom rozwoju krajów.
- Nauczyciel przedstawia uczniom film (samouczek) – prosi, aby na jego podstawie uczniowie odpowiedzieli na pytanie: czemu służy analiza struktury PKB?
- Dyskusja – wykorzystanie danych statystycznych z filmu do określenia dysproporcji w rozwoju gospodarczym Czadu i Francji; uczniowie obliczają różnicę w PKB tych krajów (można także obliczyć PKB na mieszkańca).
- Podsumowanie dyskusji – w jaki sposób struktura PKB w podziale na sektory gospodarki oraz struktura zatrudnienia w poszczególnych działach gospodarki różnicuje kraje na wysoko i słabo rozwinięte gospodarczo?. Ocena struktury PKB Polski na tle innych krajów.
- Wykorzystując mapę polityczną świata, nauczyciel przypomina dawny podział świata na „bogatą północ” i „biedne południe”.
- Dlaczego współcześnie trudno dokonać takiego podziału? – podanie przykładów.

- Nauczyciel dzieli uczniów na grupy – zadaniem grup jest analiza map i tabel zawartych w e-materiale: Państwa świata według nominalnego PKB w USD w 2019 r.; Państwa świata według nominalnego PKB na mieszkańca w USD w 2018 r.
- Na podstawie tej analizy uczniowie tworzą drzewo decyzyjne, odpowiadając na pytanie: który wskaźnik najlepiej wybrać, określając poziom rozwoju społeczno-gospodarczego kraju: PKB ogółem czy PKB na 1 mieszkańca?.
- Uczniowie wybierają możliwe odpowiedzi, wypisują pozytywne i negatywne skutki wyboru danego wskaźnika (np. dlaczego dany wskaźnik jest „lepszy”), zapisują wnioski wynikające z tej analizy.
- Uczniowie przedstawiają swoje analizy i wnioski – krótka dyskusja na ten temat.

Faza podsumowująca

- Nauczyciel podsumowuje etapy lekcji (odwołując się do celów lekcji) i wprowadza uczniów do fazy ćwiczeń.
- Uczniowie indywidualnie wykonują wybrane przez nauczyciela ćwiczenia z e-materiału – nauczyciel wyjaśnia ewentualne trudności.
- Uczniowie dzielą się informacjami na temat lekcji, np. co było trudne, co było dla nich nową wiedzą, gdzie mogą ją wykorzystać.

Praca domowa

Na podstawie tabeli zawartej w e-materiale *PKB na świecie w wybranych państwach (w mln USD)* sporządź dowolny wykres przedstawiający dysproporcje pomiędzy państwami o różnych poziomach PKB. Kraje dobrać według własnego uznania, uwzględnić w doborze Polskę.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

- film samouczek można zastosować do samodzielnej pracy ucznia,
- film samouczek można zastosować podczas lekcji dotyczącej zróżnicowania przestrzennego państw świata według wskaźników rozwoju (zakres podstawowy, dział VII. 7).